

**การพัฒนากฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่
ของบิดาและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรอง**
**The Development of Family Law on the Rights and Duties
of Fathers and Illegitimate Children Recognized
by Fathers**

จิตาภรณ์ น้อยนาหลุ่ม¹
Thitaporn Noynalum

วันที่ส่งบทความ: 27 เมษายน 2566, วันที่แก้ไขบทความ: 2 มิถุนายน 2566,
วันที่ตอบรับบทความ: 14 มิถุนายน 2566)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการหาคำตอบการก่อให้เกิดสิทธิของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่บิดาให้การรับรองแล้วมีสิทธิหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว และบรรพ 6 มรดก เพื่อสิทธิเท่าเทียมของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชนการรองรับกฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดกเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรองแล้วโดยมีวิธีวิทยาการวิจัยเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำคำตอบไปจัดทำกฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ต่อไป ข้อค้นพบของการวิจัย คือ การไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว และบรรพ 6 มรดก กฎหมายในปัจจุบันจะรองรับสิทธิของบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว แต่ไม่ให้สิทธิสถานะทางกฎหมายที่เท่าเทียมแก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำตอบที่ได้นำไปสู่การพัฒนากฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรอง ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมการรองรับสิทธิและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ตามมาตรา 1564/1 บิดาตาม

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อีเมลThita1923@hotmail.com.

Lecturer of the Department of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon
Sawan Rajabhat University. E-mail Thita1923@hotmail.com.

มาตรา 1563 และมาตรา 1564 ให้หมายถึงบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยด้วย และบรรพ 6 มรดก หมวด 1 การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก และหมวด 2 การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาท โดยธรรมในลำดับชั้นต่าง ๆ สิทธิในการรับมรดกทายาทโดยธรรม ตามมาตรา 1629 (2) บิดามารดาและให้หมายความรวมถึงบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยด้วย

คำสำคัญ : พฤติการณ์รับรองบุตร บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว

Abstract

The purpose of this research was to find answers to the creation of subsidized rights of illegitimate fathers and illegitimate children whose fathers have been certified to have rights and duties under the Civil and Commercial Code, Book-I Family and Book-VI inheritances for equal rights of unlawful fathers according to human rights principles, support for family law and inheritance law on the rights and duties of fathers and illegitimate children who have already been approved by the father, with a research methodology as a qualitative research. It consists of research papers, in-depth interview, focus group, and public hearing in order to bring the answers to the preparation of laws to support rights and duties in the future.

The findings of the research are the absence of legislation recognizing the rights and obligations of unlawful fathers. According to the Civil and Commercial Code, Chapter-I Family and Chapter-VI, the current law supports the rights of legitimate fathers, legitimate child, and illegitimate son who has been certified by his father. However, it does not grant equal legal status to illegitimate fathers. The answers led to the development of family law regarding the rights and obligations of de facto fathers and paternal illegitimate children. There shall be an amendment to support the rights and duties under the Civil and Commercial Code, Book-I Family, Chapter 2, Rights and Duties of Parents and Children under Section 1564/1, Fathers under Section 1563 and Section 1564.

It also means the father who received de facto child support and Chapter-VI Inheritance, Chapter 1: Succession of Property and Chapter 2: Division of Inheritance between Statutory Heirs in Different Hierarchies, the Right of Inheritance by Statutory Heirs under Section 1629 (2), parents and also includes the father who has certified the child by de facto.

Keywords: Behavior of Child Support, Illegitimate Father, An Illegitimate Son, Certified by His Father

บทนำ

โดยสภาพของสังคมไทยปัจจุบัน การมีครอบครัวของสังคมไทย มีทั้งความพร้อมที่จะมีครอบครัว และความไม่พร้อมที่จะมีครอบครัว บุตรจะมี 2 ประเภท ประเภทแรกบุตรที่เกิดจากบิดามารดาที่จดทะเบียนสมรสกัน จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งบุตรที่เกิดจากบิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสในขณะที่บุตรคลอดออกมามีสภาพบุคคลตามกฎหมาย บุตรนั้นก็จะยังเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วแต่บิดามารดาจดทะเบียนสมรสกันภายหลังจากมีบุตรแล้ว บุตรนั้นก็จะยังเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน ก็จะมีสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด และบรรพ 5 ครอบครัว และบรรพ 6 มรดก และบุตรประเภทที่สองบุตรที่เกิดจากบิดามารดาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุตรที่บิดามีพฤติการณ์รับรองตามกฎหมาย ก็จะเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ก็จะมีสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายบางประการ การเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา ต่างช่วยกันดูแลอบรมสั่งสอน เลี้ยงดูบุตรให้การศึกษาแก่บุตร ตามฐานานุรูปของบิดามารดา (ประสพสุข บุญเดช, 2564) ไม่ว่าบิดามารดาจะจดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ ตามลักษณะของสภาพสังคมหน้าที่การเลี้ยงดูบุตร บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นก็ทำหน้าที่ส่งเสียบุตรของตนให้การศึกษา เพราะเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว โดยมีพฤติการณ์ในการรับรองบุตรนอกกฎหมาย โดยการให้ใช้ชื่อสกุล ส่งเสียอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนแก่บุตร ให้การศึกษาแก่บุตรของตน ตามฐานานุรูปของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยดูแลบุตรตามหน้าที่ศีลธรรมจรรยาในหน้าที่ของบิดาผู้ให้กำเนิด โดยยึดหลักพระพุทธศาสนาแม้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตรไม่ได้บัญญัติหน้าที่ของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ก็ตาม ในการที่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว หน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่ง ถือว่าเป็นหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของชายหญิงที่มีฐานะเป็นบิดามารดา (ไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2564) แต่ด้วยจิตสำนึกในการเป็นผู้ให้กำเนิดแก่บุตรนั้น ล้วนมีความรักใคร่ในตัวของบุตรของตนเอง ใส่ใจอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนให้เติบโต ให้ความรักความอบอุ่น ใส่ใจการดำเนินชีวิตของบุตร ให้การศึกษาตามฐานานุรูปของตน ด้วยบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมีการยกทรัพย์สินให้โดยเสน่หา ทั้งอสังหาริมทรัพย์ สงหากริมทรัพย์ให้แก่บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (นัดดาภา จิตต์แจ้ง, 2564) แต่กฎหมายให้สิทธิแก่บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บิดามารดาจดทะเบียนสมรสกันนั้น กฎหมายให้สิทธิที่บิดาที่ชอบด้วยกฎหมายฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะเลี้ยงดูจากบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายได้ แต่การเลี้ยงดูบุตรนั้นกรณีของบิดาที่ไม่จดทะเบียนสมรสกับมารดา

บิดาที่เป็นผู้ให้กำเนิดบุตรก็จะเป็นบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ก่อสิทธิตามกฎหมายที่ให้สิทธิหน้าที่รองรับสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร

การที่บุตรทอดทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาที่พึ่งตนเองไม่ได้ เพราะชราภาพ ความเจ็บป่วย การพิการ หรือจิตพิการ กฎหมายให้สิทธิแก่บิดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น (สมชัย ทิฆาอูตมาร, 2564) ที่จะมีสิทธิฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู และสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายเท่านั้น แต่ไม่มีการบัญญัติสิทธิแก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร เพื่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อให้ก่อให้เกิดสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นสิทธิที่เท่าเทียมของสถานะโดยพิจารณาเรื่องความกตัญญูและศีลธรรมจรรยา และการพัฒนาตามหลักกฎหมายบ้านเมือง

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าด้วยสภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน การมีความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาในปัจจุบัน ด้วยเหตุผลที่ไม่ทำการสมรสโดยจดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมาย มีหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากมีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้ว ถ้าจดทะเบียนสมรสกับหญิงอื่นในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่นั้น เป็นการจดทะเบียนสมรสซ้อน หรือมีคู่สมรสอยู่แล้ว แต่พลัดปลั้งมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาตนเกิดการตั้งครรภ์ขึ้น เมื่อคลอดบุตรชายได้จดทะเบียนรับรองบุตรนอกกฎหมาย หรือเกิดจากเหตุผลทางธุรกิจ จึงไม่ทำการสมรส หรือ เกิดจากความสมัครใจของชายและหญิงอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยา แต่ไม่ทำการสมรส เมื่อคลอดบุตรบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจดทะเบียนรับรองบุตรนอกกฎหมาย ฯลฯ ทั้งนี้หน้าที่ของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นมีความรัก ความห่วงใยและใส่ใจ ให้การเลี้ยงดูบุตรของตนด้วยความรักตามหน้าที่ศีลธรรมจรรยา แต่กฎหมายไม่ให้สิทธิทางกฎหมายแต่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการได้สิทธิเหมือน เช่น บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ก่อเกิดสิทธิหลายประการตามกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ลักษณะมรดก ดังนั้นตามกฎหมายระหว่างบุคคลทั้งสองไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูกันตามกฎหมาย ตามมาตรา 1563 และมาตรา 1564 จึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าอุปการะ และไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะตามมาตรา 443 วรรคท้าย และการรองรับสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะมรดก บรรพ 6 นั้น กฎหมายให้สิทธิแก่บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการก่อให้เกิดสิทธิในการรับมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 1627 ประกอบมาตรา 1629 (1) ผู้สืบสันดาน ในการรับมรดกของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในฐานะทายาทโดยธรรม (สมชัย ทิฆาอูตมาร, 2564) แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดสิทธิของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 (2) บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่จะมีสิทธิรับมรดกของบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเมื่อบุตรถึงแก่ความตายในฐานะทายาทโดยธรรมตามกฎหมาย (บุญเพราะ แสงเทียน, 2563) ให้สิทธิเฉพาะบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาที่เป็นสถานการณ์จริงในปัจจุบันและเป็นปัญหาการรองรับสิทธิ หน้าที่ ความเท่าเทียมของบุคคล กฎหมายบ้านเมืองก็ได้มีการปรับเปลี่ยน

พัฒนาการรองรับสิทธิหลาย ๆ ประการที่จะศึกษาสภาพการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อก่อให้เกิดสิทธิรองรับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่อไปเพื่อสิทธิเท่าเทียมของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการสิทธิและหน้าที่ของบิดาและบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ของปัญหาการรองรับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของบิดาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว
3. เพื่อศึกษาการพัฒนากฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดกเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรองแล้ว

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษา จากเอกสารกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ รวมทั้งตำรา ทางวิชาการ หนังสือ รายงาน วิจัย บทความทางกฎหมาย ตัวบทกฎหมาย วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการวิเคราะห์การพัฒนากฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรอง โดยผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือ ของการวิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประชากรผู้มีส่วนได้เสียมาใช้ประกอบ การวิจัยด้วย โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นักวิชาการด้านกฎหมาย เป็นต้น นอกจากนั้นวิจัยนี้ยังนำรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group) การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) มาใช้ประกอบการจัดทำวิจัยการพัฒนาครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรองด้วย เพื่อให้ผลการวิเคราะห์และยกร่างกฎหมายมีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการจัดทำวิจัยนี้มีการศึกษาการวิจัยมีขอบเขตครอบคลุมถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ด้านหลักการ ทฤษฎี และแนวคิด และกฎหมายไทยหลักสิทธิมนุษยชนหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หลักความเสมอภาค หลักกฎหมายบ้านเมือง หลักความกตัญญู หลักศีลธรรม ทฤษฎีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทฤษฎีครอบครัวและกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายนิติปรัชญา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

3. ขอบเขตประชากร ประชากรในการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประกอบด้วย นักวิชาการด้านกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรอง

แล้ว บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรโดยพฤตินัย และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในส่วนของประชากรที่ร่วมประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น (Hearing) ด้วยการ ปรึกษาและแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนากฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรองในการยืนยันความครบถ้วน เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นกฎหมาย จำนวน 20 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา พื้นที่ศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิด

การพัฒนากฎหมาย เพื่อการรองรับสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและบุตรนอกกฎหมายที่บิดาให้การรับรองแล้วในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร และบรรพ 6 มรดก หมวด 1 การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก และหมวด 2 การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาท โดยธรรมในลำดับชั้นต่าง ๆ สิทธิในการรับมรดกทายาทโดยธรรม

การรองรับสิทธิและหน้าที่ของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว

การพัฒนากฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรอง

คำตอบที่ได้

1. การรองรับสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร บรรพ 5 ครอบครัว
2. การรองรับสิทธิตามกฎหมาย บรรพ 6 มรดก

หลักการ ทฤษฎี

- หลักสิทธิมนุษยชน หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หลักความเสมอภาค หลักกฎหมายบ้านเมือง ทฤษฎีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทฤษฎีครอบครัว

กฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายนิติปรัชญา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

กฎหมายต่างประเทศ

ประเทศอังกฤษ
ประเทศเยอรมัน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: รัฐการณ์ น้อยนาถ, 2566

ผลการวิจัย

จากสภาพปัญหาการไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร (บิดาที่รับรองบุตรโดยพฤตินัย) ไม่ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไว้ ตามบรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร และบรรพ 6 มรดก ทายาทโดยธรรมที่จะมีสิทธิรับมรดกตามมาตรา 1603 กองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมายหรือโดยพินัยกรรม ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม” และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวด 2 การแบ่งทรัพย์สิน มรดกระหว่างทายาทโดยธรรมในลำดับและชั้นต่าง ๆ มาตรา 1629 โดยนิยามคำว่า “บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร” หมายความว่า บิดาที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรโดยกำเนิดของตน มีพฤติการณ์เลี้ยงดูบุตรตามฐานานุรูปของตน ส่วน คำว่า “บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว” หมายความว่า บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามสภาพบริบทสังคมไทยในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับกฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดกนั้น ศึกษาแล้วพบว่า

1. การรองรับสิทธิและหน้าที่ของบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว

จากการศึกษาค้นพบว่าบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ไม่ได้มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายครอบครัว และค้นพบว่าบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีสิทธิได้รับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว การก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า ทายาทโดยธรรม ในกรณีของบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว กฎหมายรองรับสิทธิไว้ในตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดกในการเป็นทายาทโดยธรรม ที่จะมียกสิทธิรับมรดกของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเมื่อบิดาที่ไต่ถามถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 1599 เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท ประกอบกับมาตรา 1600 ภายใต้อำนาจของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวโดยแท้ ตามมาตรา 1603 กองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมายหรือโดยพินัยกรรม ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” และมาตรา 1629 ทายาทโดยธรรมมีหลักลำดับเท่านั้นและภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรค 2 แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ (1) ผู้สืบสันดาน ได้แก่ บุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว บุตรบุญธรรม จะเห็นได้ว่าเมื่อบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย รวมทั้ง สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบเป็นทรัพย์สินมรดกแก่ทายาททันทีเมื่อถึงแก่ความตาย เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้วเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ โดยที่บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วเป็นทายาท

โดยธรรมที่มีสิทธิรับมรดกตามมาตรา 1629 (1) ผู้สืบสันดาน เป็นทายาทตามกฎหมายที่มีสิทธิได้รับมรดกก่อนทายาทลำดับถัดลงไป โดยพิจารณาพฤติการณ์การรับรองบุตร ตามมาตรา 1627 บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายด้วยตามความแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพฤติการณ์รับรองบุตรของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ต้องศึกษาเป็นกรณี ๆ ไป เช่น ให้การส่งเสียเลี้ยงดูบุตร ให้ใช้นามสกุล ฯลฯ เมื่อบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถึงแก่ความตายมีสิทธิรับมรดกตามมาตรา 1629 (1) ผู้สืบสันดาน หากผู้ตาย มี บุตร 3 ประเภท คือ บุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว บุตรบุญธรรม (ไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2563) มีสิทธิรับมรดกตามกฎหมายทายาทโดยธรรม บุตร 3 ประเภทดังกล่าว มีสิทธิได้รับทรัพย์สินมรดกของผู้ตายเท่ากันทุกประการในฐานะทายาทผู้สืบสันดาน ลำดับที่ 1 ตามมาตรา 1629 (1) ผู้สืบสันดาน

ในประเด็นหากผู้สืบสันดาน ตามมาตรา 1629 (1) ถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดกหมวด 4 การรับมรดกแทนที่ มาตรา 1639 เมื่อบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (1) ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกแทนที่ ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน (บุญญา สีขมรังสี, 2562) ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็น ราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย จะเห็นว่า เมื่อผู้สืบสันดาน (1) บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วถึงแก่ความตาย ให้สิทธิทายาทของตามมาตรา 1629 (1) ผู้สืบสันดาน ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็น ราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย

ประเด็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วใช้สิทธิทายาทโดยธรรมสละมรดก ภายหลังจากที่ตนเองมีสิทธิรับมรดกของผู้ตาย ให้สิทธิทายาทสืบลมรดก (เฉลิมชัย เกษมสันต์, 2565) ตามมาตรา 1615 การที่ทายาทสละมรดกนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงเวลาที่เจ้ามรดกตาย เมื่อทายาทโดยธรรมคนใดสละมรดก ผู้สืบสันดานของทายาทคนนั้นสืบลมรดกได้ตามสิทธิของตน และชอบที่จะได้รับส่วนแบ่งเท่ากับส่วนแบ่งที่ผู้สละมรดกนั้นจะได้รับ สิทธิดังกล่าวก็ยังคงตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้สละมรดก

ประเด็นบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถึงแก่ความตาย ในกรณีถูกกระทำละเมิดจนถึงแก่ความตาย สิทธิเรียกค่าปลงศพ ตกทอดแก่ทายาท ตามมาตรา 1629 (1) ผู้สืบสันดาน (เพริศ หุตางกูรและไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2564) กฎหมายให้สิทธิบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วเรียกค่าปลงศพ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั่น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นอีกด้วย ที่ทำให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถึงแก่ความตาย ประกอบกับมาตรา 1600

ดังนั้นจากประเด็นตามที่กฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ของบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วไว้ชัดเจนในหลายประการเหมือนเช่นสิทธิกับบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย

แต่ในทางกลับกันสถานะของบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร นั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยไม่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ให้มีสิทธิหน้าที่ต่อกันที่ต้องปฏิบัติต่อกัน ตามมาตรา 1563 บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา บุตรตามมาตรา 1563 หมายถึงบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น (ประสพสุข บุญเดช, 2564) ไม่ได้กำหนดให้สิทธิแก่บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมาตรา 1563 ให้สิทธิและหน้าที่แก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นที่มีหน้าที่จำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายไว้ จากกฎหมายที่บัญญัติไว้ไม่มีการรองรับสิทธิให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์เลี้ยงดูบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ด้วยกฎหมายบ้านเมืองมีการพัฒนาในสังคมปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นเพื่อความเท่าเทียมในสิทธิสถานะทางกฎหมายให้เกิดสิทธิมนุษยชนในการรองรับสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว ตามสภาพการณ์แห่งปัญหาจึงมีความจำเป็นที่รองรับสิทธิและหน้าที่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว และ บรรพ 6 มรดก การอุปการะเลี้ยงดูมีรากฐานมาจากความคิดในทางศีลธรรมและต้องการช่วยเหลือกันในระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิตและการสมรส

2. สภาพการณ์ของปัญหาการไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว

จากสภาพการณ์สังคมไทยในปัจจุบันการที่ไม่มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รองรับสิทธิและหน้าที่ของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกับบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ในบรรพ 5 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตรไว้ และสิทธิในการรับมรดกตามกฎหมาย ที่เรียกว่าทายาทโดยธรรม ตามมาตรา 1603 และมาตรา 1629 (2) บิดามารดา จากกรณีปัญหาด้วยสังคมไทยเป็นวิถีพุทธ ยึดหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ความกตัญญู โดยหน้าที่ของผู้ให้กำเนิดบุตรในฐานะที่เป็นบิดาผู้ให้กำเนิดบุตรของตนย่อมมีความรักใคร่ ความใส่ใจ อุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ตามฐานานุรูปของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้หลักของศีลธรรมจรรยา จิตสำนึกของผู้เป็นบิดาที่ให้กำเนิดแก่บุตร (ไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2563) ไม่ทอดทิ้งบุตรของตนถึงแม้ว่ากฎหมายจะไม่มีสิทธิและหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร สำหรับบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่มีพฤติการณ์รับรองบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว มาตรา 1564 บิดามารดา จำต้องอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ กฎหมายบัญญัติสิทธิและหน้าที่ให้แก่บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายและมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีสิทธิและหน้าที่แก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายที่เป็นผู้เยาว์และบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้เท่านั้น ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วย

กฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรและบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติต่อกัน แต่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายให้การอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ (ติณณ์ ชัยสายัณห์, 2565) แต่เมื่อบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแก่ชราหรือหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ ซึ่งเกิดจากสาเหตุการป่วย เป็นโรคเรื้อรัง และทุพพลภาพนั้น ปรากฏว่าบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ทอดทิ้งบุพการีไม่ดูแล จากสาเหตุที่ไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาทำให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ ตามกฎหมายครอบครัวได้ แต่ในทางกลับกัน มารดาถึงจะไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับบิดาก็ตาม แต่กฎหมายให้สิทธิและหน้าที่ของมารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 1563 และมาตรา 1564 ซึ่งเป็นตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 1546 เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น ในกรณีของมารดาจะไม่เกิดปัญหาเนื่องจากบิดามารดาจะจดทะเบียนสมรสกับบิดาหรือไม่ก็ตาม กฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ของมารดาไว้ชัดเจน

กฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้แก่บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองบุตรแล้ว มีสิทธิได้รับมรดกของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร (กฤษรัตน์ ศรีสว่าง, 2564) ตามมาตรา 1627 ประกอบกับมาตรา 1629 (1) ผู้สืบสันดาน ประกอบมาตรา 1603 กองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” อย่างไรก็ตามมาตรา 1627 บัญญัติให้บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาเท่านั้น แต่ในทางกลับกันกฎหมายไม่ได้รองรับสิทธิตามกฎหมายให้สิทธิแก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วถึงแก่ความตายมีสิทธิในการรับมรดกตาม มาตรา 1629 (2) บิดามารดา เพราะทายาทโดยธรรมที่เป็นบิดานั้นที่มีสิทธิได้รับมรดกของบุตร หมายถึง บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น (กิริติ กาญจนรินทร์, 2565)

ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันกฎหมายลักษณะมรดกที่บัญญัติไว้ในบรรพ 5 (Book5) ตั้งแต่ §1922–2385 จึงปรับใช้กับบุตรที่เกิดนอกสมรสด้วย โดย §1924 (1) (4) กำหนดให้ผู้สืบสันดาน เป็นทายาทโดยธรรมลำดับแรกโดยมีสิทธิได้รับมรดกในส่วนแบ่งที่เท่ากัน ซึ่งทั้งบุตรนอกสมรสและบุตรในสมรสก็มีฐานะเป็นผู้สืบสันดานของบิดามีสิทธิได้รับมรดกอย่างเท่าเทียมกันบุตรนอกกฎหมายย่อมมีสิทธิ ได้รับมรดกของบิดาเช่นเดียวกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย (เฉลิมวุฒิ ศรีพรหม, 2557) เพียงแต่กฎหมายของแต่ละประเทศ จะกำหนดเงื่อนไขในการก่อให้เกิดสิทธิที่แตกต่างกัน เช่น ต้องมีพฤติกรรมของบิดาที่ถือได้ว่ารับรอง เด็กนั้นว่าเป็นบุตรของตนดังเช่นในกฎหมายของไทย กฎหมายญี่ปุ่นหรือกฎหมายของมลรัฐ

แคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นต้องพิจารณาจากพฤติกรรมของบิดาที่ถือได้ว่ารับรอง

ส่วนมารดาถึงแม้ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับบิดา ก็ย่อมได้สิทธิเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตรเสมอ ด้วยสิทธิสถานะทางกฎหมายไม่รองรับสิทธิให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร ทำให้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเป็นทายาทตามกฎหมายที่เป็น ที่เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม”ที่จะมีสิทธิรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรได้ ซึ่งมาตรา 1629 ทายาทโดยธรรมมีหลักลำดับเท่านั้น และภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรค 2 แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ (1) ผู้สืบสันดาน (2) บิดามารดา (3) พี่น้องร่วมบิดามารดา (4) พี่น้องรวมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน (5) ปู่ ย่า ตา ยาย (6) หลุง ป้า น้า อา คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้บังคับของบทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา 1635 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเมื่อบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ถึงแก่ความตาย ทรัพย์มรดกของผู้ตาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 ประกอบมาตรา 1600 จะไม่เป็นทรัพย์มรดกตกทอดแก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่มีพฤติการณ์รับรองบุตรเพราะไม่ใช่ทายาทตามกฎหมายที่เรียกว่า ทายาทโดยธรรม ตามมาตรา 1629 (2) บิดามารดา แต่ในกรณีทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม” ตามมาตรา 1603 ประกอบกับมาตรา 1646 บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรม กำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดผลบังคับตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้ ในกรณีนี้จะไม่เกิดปัญหาเพราะการทำพินัยกรรมขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของผู้ทำพินัยกรรมจะยกทรัพย์สินที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์ให้บุคคลใดก็ได้ในขณะที่ผู้ทำมีชีวิตอยู่ ในกรณีหากบุตรนอกกฎหมายที่บิดาให้การรับรองแล้วทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรก็จะเป็นไปตามพินัยกรรม เพราะพินัยกรรมจะมีผลบังคับตามกฎหมายเมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย ให้ไปพิจารณาความสามารถของผู้รับพินัยกรรมว่ามีความสามารถอยู่ในขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมตายเท่านั้น (พรชัย สุนทรพันธุ์, 2565) ตามมาตรา 1564 ความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมนั้นให้พิจารณาแต่ในเวลาที่ทำพินัยกรรมเท่านั้น ความสามารถของผู้รับพินัยกรรมนั้น ให้พิจารณาแต่ในเวลาและผู้ทำพินัยกรรมตายเท่านั้น จะเห็นได้ว่า ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม”เป็นไปตามการแสดงเจตนาครั้งสุดท้ายที่กำหนดด้วยพินัยกรรม จากสิทธิและหน้าที่ที่ตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1600 ยังพบว่ากฎหมายให้สิทธิในกฎหมายลักษณะละเมิด หมวด 2 ค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 443 ในกรณีที่ทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย ให้สิทธิแก่บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วเรียกค่าปลงศพผู้ทำให้บิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายถึงแก่ความตาย ซึ่งความเป็นจริงแล้วบิดาและบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่างมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต อีกทั้งได้มีการดูแลอุปการะซึ่งกันและกัน การที่กฎหมายกำหนดให้สิทธิการรับมรดกของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแก่บุตรนอกกฎหมายที่ได้รับรองแล้วเท่านั้นจึงเป็นการ

ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุตรฝ่ายเดียว จึงสะท้อนบริบทของสังคมไทยที่ไม่มีความเท่าเทียม ให้สิทธิสถานะของบุคคล ด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ให้สิทธิความเท่าเทียม แก่ปวงชนชาวไทยไว้ในมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

อภิปรายผล

หลักความเสมอภาค เป็นสิทธิอันเป็นพื้นฐานของหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือเป็นสิทธิที่มนุษย์มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ หลักความเสมอภาคจึงได้รับการรับรองให้มีสถานะเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งซึ่งมีผลผูกพัน ทั้งรัฐและประชาชน ความเสมอภาคนั้นทำให้การใช้เสรีภาพที่มีความเท่าเทียม ส่วนทฤษฎีครอบครัวนั้นเป็นกรณีกลุ่มสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้น ของการการกำเนิดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบครัวเป็นจุดกำเนิดความรักความผูกพัน การช่วยเหลือเกื้อกูล การอบรมเลี้ยงดู การแก้ไขปัญหา จนรวมถึงการดูแลความเอาใจใส่กันและกัน และการกตัญญูต่อบิดาที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง การยืนยันถึงความเท่าเทียมกัน ในฐานะความเป็นมนุษย์สิทธิในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นมูลฐานหนึ่งของหลักสิทธิมนุษยชนสากลโดยมีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 เป็นหลักพื้นฐานของความเท่าเทียมและเสมอภาคของมนุษย์

จากสภาพปัญหาการไม่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายในการรองรับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 หมวด 2 สิทธิหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่สามเริ่รียาไม่จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย ด้วยสาเหตุหลายประการ จึงทำให้สิทธิและสถานะของบุคคลไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิและหน้าที่ในหมวดดังกล่าว ระหว่างบุตรนอกกฎหมายที่บิดาให้การรับรองและบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร จึงมีความจำเป็นที่ต้องรองรับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ให้บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติต่อกัน ดังนั้นจึงแก้ไขเพิ่มเติมการรองรับสิทธิและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ตามมาตรา 1564/1 บิดาตามมาตรา 1563 และมาตรา 1564 ให้หมายถึงบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา และมาตรา 1564 บิดามารดา จำต้องอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ เพื่อให้มีการรองรับสถานะของบุคคลตามกฎหมาย

การรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก หมวด 1 การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก และหมวด 2 ให้เพิ่มเติมการแบ่งทรัพย์สินมรดก ระหว่างทายาทโดยธรรมในลำดับชั้นต่าง ๆ สิทธิในการรับมรดกทายาทโดยธรรม ตามมาตรา

1629 (2) บิดามารดาและให้หมายความรวมถึงบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยด้วย เพื่อจะได้ครอบคลุมการรองรับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะมรดก ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมายเรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก หมวด 2 การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาทโดยธรรมในลำดับและชั้นต่าง ๆ มาตรา 1629 ทายาทโดยธรรมมีหกลำดับเท่านั้น และภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรค 2 แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ (1) ผู้สืบสันดาน (2) บิดามารดา (3) พี่น้องร่วมบิดามารดา (4) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน (5) ปู่ ย่า ตา ยาย (6) หลง ป้า น้า อา คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้บังคับของบทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา 1635 เพื่อครอบคลุมบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่มีพฤติการณ์รับรองบุตรให้เกิดสิทธิตามกฎหมายในการรับมรดกทายาทโดยธรรม

การวิจัยได้ข้อสรุปให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมการรองรับสิทธิและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ตามมาตรา 1564/1 บิดาตามมาตรา 1563 และมาตรา 1564 ให้หมายถึงบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยด้วย และบรรพ 6 มรดก หมวด 1 การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก และหมวด 2 การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาทโดยธรรมในลำดับชั้นต่าง ๆ สิทธิในการรับมรดกทายาทโดยธรรม ตามมาตรา 1629 (2) บิดามารดาและให้หมายความรวมถึงบิดาที่ได้รับรองบุตรโดยพฤตินัยด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ให้องค์กรที่เกี่ยวข้องผลักดันเป็นกฎหมายการพัฒนากฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบิดาและบุตรนอกสมรสที่บิดาให้การรับรองเพื่อให้เกิดสิทธิสถานะของบุคคลที่เท่าเทียมในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ศึกษาการพัฒนากฎหมายรองรับสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตรบุญธรรม เป็นประเด็นปัญหาที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก ยังไม่มีการรองรับสิทธิและหน้าที่ของผู้รับบุตรบุญธรรมไว้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษรัตน์ ศรีสว่าง. (2564). คำอธิบายกฎหมายมรดก. (พิมพ์ครั้งที่ 4). วิญญูชน
กิริติ กาญจนรินทร์. (2565). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6. (พิมพ์ครั้งที่ 17). สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
เฉลิมชัย เกษมสันต์, ม.ล. (2565). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก. (พิมพ์ครั้งที่ 11). สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

- เฉลิมวุฒิ ศรีพรหม. (2557). สิทธิรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองโดย
พินัยกรรม. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(1), 1-19.
- ติณณ์ ชัยสายัณห์. (2565). ปัญหาสถานะในทางกฎหมายของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของ
บุตรนอกสมรส. *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 33(2), 10-20.
- นัตตาภา จิตต์แจ้ง. (2565). อำนาจปกครองทางพฤตินัย : ศึกษากฎหมายไทยกับกฎหมาย
อังกฤษ. *วารสารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 12(1), 4-19.
- บุญเพราะ แสงเทียน. (2563). *กฎหมายลักษณะมรดก*. วิทญ์พัฒน์.
- บุญญา สิชฌรังษี. (2562). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการสืบมรดก ตามมาตรา 1607.
วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, 12(1), 101-111.
- ประสพสุข บุญเดช. (2563). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย
ครอบครัว. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- พรชัย สุนทรพันธุ์. (2565). คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก. สำนักอบรมศึกษา
แห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- เพริบ หุตางกูร, และไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2564). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยมรดก. (พิมพ์ครั้งที่ 17). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2563ก). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย
ครอบครัว. (พิมพ์ครั้งที่ 17). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2563ข). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก.
(พิมพ์ครั้งที่ 17). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชัย ฑีฆาอุตมากร. (2564). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก*. พลสยาม.
- สมชัย ฑีฆาอุตมากร. (2564). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว*
ฉบับสมบูรณ์: ศึกษาเชิงวิเคราะห์จากบทกฎหมาย. พลสยาม.